

ПРОФЕСОРОВІ СТЕПАНУ МИХАЙЛОВИЧУ ШАХНУ – 70

Завідувачу кафедри теорії оптимальних процесів Львівського національного університету імені Івана Франка Степану Михайловичу Шахну 3 листопада 2023 року виповнилось 70 років. Якщо спробувати описати його життєвий, науковий і педагогічний шлях, то найкраще для цього пасує термін “self-made person”. Простий хлопець з багатодітної сім’ї селян-колгоспників на Волині став відомим у світі вченим, чії статті цитують у світових рейтингових журналах, а підручниками і навчальними посібниками з чисельних методів лінійної алгебри користуються студенти та викладачі всієї України.

Короткі автобіографічні дані: після закінчення Кримненської восьмирічної школи у 1968 році юнак вступив на навчання до Луцького педагогічного училища, яке закінчив з відзнакою, і отримав кваліфікацію вчителя початкових класів. Звісно, на досягнутому майбутній науковець не зупинився. Степан Шахно у 1972 році вступив на перший курс механіко-математичного факультету Львівського державного університету імені Івана Франка, а у 1977 році закінчив вже факультет прикладної математики і механіки цього університету за спеціальністю “Прикладна математика”. В 1977-1980 – навчався в аспірантурі на кафедрі теорії оптимальних процесів за спеціальністю “Обчислювальна математика”.

З 1980 року Степан Шахно розпочинає свою професійну діяльність. Спочатку це була наукового-дослідна частина університету, де він пройшов всі щаблі кар’єрного росту – інженер, молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник, а з моменту створення науково-дослідної лабораторії НДЛ-63 при кафедрі теорії оптимальних процесів – завідувач лабораторії. За час керівництва лабораторією молодий науковець був відповідальним виконавцем низки держбюджетних тем і науковим керівником госпдоговірної теми, замовником якої був Інститут надійності будівельних машин Держбуду України. Під керівництвом Степана Михайловича працювало більше десяти наукових співробітників та інженерів. У 1988 році захистив кандидатську дисертацію в Київському університеті ім. Т. Шевченка на тему “Побудова та дослідження деяких методів типу Ньютона-Канторовича для розв’язування нелінійних функціональних рівнянь” (наук. кер. доц. Бартиш М.Я.). З 1994 року до 2012 року працював доцентом кафедри обчислювальної математики. Протягом 2008–2015 років поєднував роботу доцента з роботою в деканаті – працював заступником декана з навчально-методичної роботи факультету прикладної математики та інформатики. У 2012 році захистив докторську дисертацію зі спеціальності “Математичне моделювання і обчислювальні методи” в

Київському національному університеті імені Тараса Шевченка на тему “Різницеві та параметричні ітераційні методи для розв’язування нелінійних задач” (наук. конс. проф. Бартіш М.Я). З вересня 2012 року працював на посаді професора кафедри обчислювальної математики. Він отримав вчені звання старшого наукового співробітника (1991), доцента (2005), професора (2014). У 2018 році обрали на посаду завідувача кафедри теорії оптимальних процесів, на якій працює.

С.М. Шахно є автором 290 публікацій, з них 269 наукових і 11 навчально-методичного характеру, в тім числі трьох навчальних посібників з грифом МОН України з чисельних методів лінійної алгебри. Можна з впевненістю стверджувати, що він є промоутером української математичної науки в світі. Багато його наукових праць опубліковано у рейтингових математичних виданнях, вчені зі світовим ім’ям цитують наведені там результати досліджень. Степан Михайлович особисто ділився своїми науковими здобутками, бо брав участь у багатьох міжнародних конференціях і симпозіумах, зокрема у Німеччині, Польщі, Чехії, Швеції, Швейцарії, Литві, Азербайджані, Естонії. З 1996 року він є членом GAMM – Німецького товариства з прикладної математики та механіки. У 1995 році проходив двомісячне стажування в Університеті Карлсруе, місячне стажування – в Університеті Іннсбрук (2003), у Віденському університеті (2010), у Сорбоннському університеті (2022). Періодично стажувався в університетах Польщі (Варшава, Вроцлав).

Основні наукові результати, які одержав проф. Шахно С.М., належать до чисельних методів розв’язування нелінійних операторних рівнянь і нелінійних задач найменших квадратів. У його працях побудовано і досліджено нові методи розв’язування нелінійних рівнянь з диференційованим і з недиференційованим оператором. Запропоновано і досліджено низку різницевих та параметричних методів, а також комбінованих диференціально-різницевих методів. Під його керівництвом захистила кандидатську дисертацію Ярмола Г.П. Зараз він є консультантом її докторської дисертації та керує виконанням двох кандидатських дисертацій.

С.М. Шахно – авторитетний вчений. Багато років є членом спецрад зі захисту докторських і кандидатських дисертацій, офіційний опонент низки дисертацій. Є головним редактором Вісника Львівського університету. Серія прикладна математика та інформатика, членом оргкомітетів наукових конференцій. Проф. С.М. Шахно – академік АН вищої школи України з 2016 року. Багаторазово отримував Подяки та Грамоти Ректора за високі досягнення в роботі. У 2021 році став лауреатом Львівської обласної премії за значні досягнення в галузі науки.

Навчальні курси, які читає проф. Шахно С.М., визначаються потребами у підготовці фахівців з системного аналізу і науковими інтересами. Це загальні і спеціальні курси: “Чисельні методи лінійної алгебри”, “Дослідження операцій”, “Чисельні методи нелінійного та системного аналізу” та ін. Він є експертом з акредитації освітніх програм НАЗЯВО. Степан Шахно активно займається громадською роботою. Він є членом вчених рад ЛНУ імені Івана Франка і свого факультету.

Степан Михайлович не тільки продуктивний вчений, не зарозумілий педагог, справедливий і вимогливий керівник, а й чудовий сім’янин, взірцевий батько, люблячий дідусь. У великій родині Шахнів він незаперечний авторитет.

Щиро вітаємо Степана Михайловича Шахна з ювілеєм. Бажаємо йому нових наукових здобутків, творчого натхнення, хороших учнів, щирих друзів, доброго здоров’я.

Бартіш М. Я., Гнатюшин О. П., Венгерський П. С., Мельничин А. В.